קמו:

משום **ריחשא.** ומטו פתחא אחריגא דליבא למיתם ליריחשא לא גזרינן דזוקא אטו זול של תרנגולין גזרינן דלא מסקי אינשי אדעתייהו שיהא עשוי להכניס ולהוציא:

פרק פצימיו מטמא כל סביביו. פי' בקונטרס כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נראה לזקיני הרב ר' שמשון ז"ל דכיון דמסיימי מחיצתא ולית לן למיתם שמא יעלה על הבית ויסיל עליו ולא ידע ליה לן למימר דמטמא ד' אמות כל סביביו כדמוכח בסוטה פרק משוח מלחמה (ד' מד.) גבי תלר הקבר הטומד במוכה טיהור הני מילי תלר הקבר דמסיימא מחיצתא אבל מת בעלמא תפיס ומטמא דבמת נמי היכא דמסיימא[א] לא נטמא כל סביביו ד' אמות אלא נראה לו דהכי פי' זיזין באותו בית שבולטין ממוך לבית מכל לד ויש בהם פותח טפח בכל אחד אם הבית פתוח ועדיין נראית בו צורת הפתח[ב] אינו מטמא שמטמא של מת עומד לגאת דרך הפתח פרק פצימיו וחזר ונגאו כשלר כותל ולא נותר בו כלל פתח מטמא כל סביביו דכל חד וחד איכא לספוקי דילמא דרך אותו מקום יצא מן הבית[ג] מיהו נאו פירכא היא כולי האי מה שהקשה לפירוש הקונטרס דיי"ל[ד] שאם חלקו חכמים במת ועוד נראה דלא קשה כלל לפי' הקונטרס דבית נמי לא מסיימי מחיצתא שהוא מטמא הנוגע בהתלים אפילו לא יעלה על גביו כקבר שמטמא במגע אפילו מן הצד כדתניא בספרי בפרשת פרה אדומה או בקבר זה קבר פתוח או אינו אלא קבר פתוח אמרת ק"ו ומה אהל שמקבל טומאה אינו מטמא מכל צדדין כשהוא פתוח קבר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל צדדין כשהוא פתוח אלמא כשהוא פתוח מטמא אף הנוגע מן הצד:

הלכה **כרבי יאשיה.** הלכך מותר לתת לתחילה גופתא שקורין רזי"ל בתבית: **משום מרזב.** פי' הרב פור"ת שלא יבוא ליתן על גגו מרזב וקשה דבגופתא נמי נגזר אלא נראה לרבי כפי' הקונט' שלא יתקן מרזב ליינו שיפוח היין בתוכו וילך למרחוק דכשלוקח עלה של הדס ומקפלו כעין מרזב נראה כעושה מרזב אבל בגופתא שאינו עושה בו

סוס מעשה לא גזירן. מ"ר:

אייתי ליה בי סדיא. בי[ה] מיגעי הוס לאי אלו הכי היכי איתמר מכללא: **מי שנשרו כליו במים.** בדרך גרסינן[ו] לשון נפילה לא כפי' הקונטרס לעיל בפרק במה אשה (דף סה.) שנשרו במי [ז]גמיס דהא אמרינן בגיטין בפרק מציין (דף לה:) מאן דתני מנסיכין לא משתכש כדתנן מי שנשרו כליו במים בדרך אלמא לשון נפילה הוא.[ז] מ"ר:

המגעיר

משום ריחשא וי"א אין מוסיפים זימנין דלא תקניה מעיקרא ואתי לארוחי ביה דרש רב נחמן משום רבי יוחנן הלכה כיש אומרים: [א]ושורין שנוקבין נקב ישן לכתחלה: אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום העשוי לשמר אבל לחזק אסור היכי דמי [ב]לשמר היכי דמי לחזק [ג]א"ר חסדא למעלה מן היין זהו לשמר למטה מן היין זהו לחזק (ד) רבא אמר [ד]למטה מן היין נמי זהו לשמר והיכי דמי לחזק כגון שניקבה למטה מן השמרים א"ל אביי לרבא תניא דמסייע לך [ה]בית סתום יש לו ארבע אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות [ו]בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו גובתא רב אסר ושמואל שרי [ח]מחתך לכתחלה דב"ע לא פליגי דאסור אהדורי דב"ע לא פליגי דשרי כי פליגי דחתיכה ולא מתקנא מאן דאסר גזרינן דילמא אתי למיחתך לכתחלה ומאן דשרי [ט]לא גזרינן כתנאי אין חותכין שפופרת ביו"ט וא"צ לומר בשבת נפלה (אין) מחזירין אותה בשבת ואין צריך לומר ביו"ט ור' יאשיה מיקל ר' יאשיה אהייא אילימא ארישא הא קמתקן מנא אלא אסיפא ת"ק נמי מישרא קשרי אלא דחתיכה ולא מתקנא איכא בינייהו מ"ם גזרינן ומ"ם לא גזרינן דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דר' יוחנן הלכה כר' יאשיה: ואם היתה נקובה וכו': מישחא רב אסר ושמואל שרי מאן דאסר [י]גזרינן משום שעוה ומאן דשרי לא גזרינן אמר ליה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמיה דרב מישחא שרי אמר טבות רישבא אמר שמואל האי טרפא דאסא אסור מ"ט רב יימר מדפתי אמר גזירה משום מרזב רב אשי אמר [יא]גזירה שמא יקטום מאי בינייהו [אא] איכא בינייהו דקטים ומנחי בי סדיא רב אסר ושמואל [יב]שרי ברכין דכולי עלמא לא פליגי דשרי [יג]בקשין דב"ע לא פליגי דאסור כי פליגי במיצעי מאן דאסר מיחזי כמשוי ומאן דשרי לא מיחזי כמשוי והא דרב לאו [יד]בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב איקלע לההוא אתרא דלא הוה ליה רווחא נפק יתיב בכרמלית אייתו ליה בי סדיא לא יתיב מאן דחזא סבר משום דבי סדיא אסור ולא היא דרב אכרוזי מכריז בי סדיא שרי [טו]ומשום כבוד רבותינו לא ישב עליו ומאן נינהו רב כהנא ורב אסי: **מתני'** [יז]-נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו [יח]מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה [יט] אבל לא כנגד העם: **גמ'** פשיטא מהו דתימא ניגזר משום אשווי גומות קא משמע לן: ואת המים היפים ברעים: פשיטא סיפא איצטריכא ליה ואת הצונן בחמה הא נמי פשיטא מהו דתימא ניגזור דילמא אתי לאטמוני ברמץ קמ"ל: למי שנשרו וכו': [יט]אמר רב יהודה אמר רב [כ]כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם תנאי היא דתניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ר"א ור"ש [כא]אוסרין אמר רב הונא

המגעיר

משום ריחשא. שלא יכנס בו שרץ כגון [ו]נמייה וחולדה שממיתים את התרנגולים: **זימנין דלא מקניה מעיקרא.** שיהא כדי להוציא הכל ולהכניס את האויר: **לא שנו.** דווקני: **אלא במקום.** דסתימה זו לא נעשית אלא לשמור ריח היין שלא יצא ויתקלקל וכיון דלאו סתימה מעליתא עבדי לה לאו כלום הוא: **לחזק.** שיחזק הכלי שלא יצא יינו הואיל וסתימה מעליתא היא כי הדר נקיב לה הוי כפותח לכתחלה: **למטה מן היין נמי לשמר הוא.** כיון דלאו כובד היין נשען עליו קני ליה בסתימה כל דהו: **למטה מן השמרים.** אלא שוליו שכל כובד היין נשען שם: **פניא דמסייע לך.** דלא פקע שם פתח מייני אלא בסתימה מעליתא: **בית סתום יש לו ד'.** קיי"ל בגבא בתראי[ט] תלר מתחלקת לפי פתחיה לפי פתח הבתים הפתוחין לה. אם באו לחלק את התלר בין בתים שהיה לזה בית שפתוחין לו לחלר שני פתחים ולזה בית שפתוחין לו לחלר ד' פתחים עוטל לכל פתח ארבע אמות בתלר נגד פתחו למדת רוחב פתחו והשאר חולקין בשוה ואם נסתם אחד מהם קודם חלוקת התלר ולא פירץ את פצימיו אלא סתם בין שני הפצימין אינו מפסיד [יא] [דין] פתחו בכך פירץ את פצימיו ואח"כ סתמו פקע שם פתח מייני: **בית סתום.** והמת בתוכו אינו מטמא כל סביביו: **פרץ פצימיו.** וסתמו נעשה קבר ומטמא סביביו ד"א כדאמר בסוטה (ד' מד.) מת תופס ד"א לטומאה וגזרה דרבנן שמא יאהיל ולא יבין: **גובתא.** לתקוע קנה אלול בנקב החבית שיצא היין דרך הקנה: **מחתך.** רוגיי"ר לתקנה למדת הנקב: **אהדורי.** אם נפלה: **ולא מתקנא.** לא ניתנה בנקב לידע אם למדתו היא: **אי ליתא אריחא.** לאותכה ולשפותה: **משחא.** שמן עב: **אסור.** למרמו: **נרפא דאסא.** לתת עלה של הדס בנקב החבית שהעלה עשוי כמרזב והיין זב דרך שם: **גזירה משום מרזב.** שמא יכין מרזב: **שמא יקטום.** העלה מן הענף וכיון דקטמיה הוה ליה כמתקן כלי כדתניא במסכת בילה (דף לג:) לאתוי[ט] בו שיניו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת: **בי סדיא.** לבדין שקורין פלטר"ש ועשויין לקפלן אתחיה במקום הכר לו הכסם: **רב אסר.** להכיאו דרך מלבוש דרך רשות הרבים כשהוא מעוטף בו: **ברכין.** שדרכן להתמתם בהן: **דשרו.** דמלבוש הן: **ולא הוה ליה רווחא.** בבית למקום מושבם של תלמידים: **ומשום כבוד רבותינו.** שלא היה להן דבר ליסב עליו ויושבין על גבי קרקע: **רב כהנא ורב אסי.** תלמידי חכמים היו לו[יז]: **מתני' נותן הבור.** שאין בו מים: **שיהא שמור.** שלא יקריב ממתק החום: **ואת המים היפים ברעים.** כלי מלא מים רעים להשמר [יח] שילונו ולא יחמו: **מי שנשרו.** שנפלו למים בשבת: **נחלר החיצונה.** הסמוכה למבוא העיר בתוך העיר שהוא מקום משמשמן: **שוטחן בחמה.** ליבשן: **אבל לא כנגד העם.** שיתשדוהו שבבשן: **גמ' פשיטא.** דנותנין תבשיל לתוך הבור: **גומות.** שבקרקע הבור שיהו שוין להוציא הקלדה:

המגעיר

לא א ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הל"ח סמג לאוין סה טור"ע שו"ע סימן שיב סעיף ב:

לב ג מיי' פ"ג מהלכות שבתים הל"י טוש"ע שו"ע סימן קנב סעיף ז:

לג ד מיי' פ"ז מהלכות טומאת מת הל"ח:

לד ה ו מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טור"ע שו"ע סימן שיב סעיף ב:

לה ז מיי' שם הלכה יח סמג שם טור שו"ע שם סעיף יח:

לו ח שם סעיף ה:

לז ט י מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה ח סמג שם טוש"ע שו"ע סימן שא סעיף לה:

לח כ מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ט טור שו"ע סימן שיח:

לט ל מ נ מיי' שם הל"ג סמג לאוין סה טור שו"ע שו"ע סימן שא סעיף מה:

מוסף רש"י

בית סתום. שהיה לו פתח לחלר ומתמו (ב"ב יב.), יש לו ארבע אמות. כמלוקת החלר, אם נבאו לחלוק כפליו הוא פתוח (שם). **אינו מטמא כל סביביו.** אלא כנגד הפתח אם מת בתוכו (שם). **פרץ את פצימיו.** כדי הוא לקבר, וחכמים עימאו את סביביו הקבר לרבע אמות כדי שלא יקרבו עופי טהרות עד הקבר ויאהילו ולא מלעבאייהו (שם). **שבות רישבא.** עטות שם אחים, ריפא פורס נשבין לגוד חיט ונוף (לעיל יז: שם: סבי. וכע"ז הגעת ר'). **כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין.** שלא יתבדהו בפיסור (לעיל סד:) דבר המותר ואסרוהו מפני מראית העין, שהרואה מוקמי בדבר עבירה (ע"ז יב.). **אפילו בחדרי חדרים אסור.** במקום שאין אדם רואהו אבל אלהים (שם).

מוסף תוספות

א. מחיצתא. תוס' הל"ש. **ב.** שלא פרץ פצימיו, המאהיל תחת דיזין וגזוזטרות. תוס' הל"ש. **ג.** [כ]ההיא דביצה (י.) מת בבית ו[לו] פתחים הרבה כולן טמאים, נפתח אחד מהן, הוא טמא וכולן שהוריין, והי"נ. דאמ"ש. **ד.** דמת תפיס אפילו מסיימי מחיצתא. תוס' הל"ש. **ה.** וקים להו ד... תוס' הל"ש. **ו.** לשון שרייה. ביצה לה: ד"ה מי. **ז.** לשון נשירה, מלשון פירות הנושרין. תוס' ביצה לה: ד"ה מי.

רבינו חננאל

כי מתיירא אם מרחיב הלול יכנס ממנו הנחש ויזיק אותן, וכיון שאין דרך בני אדם להרחיב בלול של תרנגולים, לא גזרו בהרחבת כל נקב וזהו טעם ת"ק. ר"א אין מוסיפין דזמנין דלא הקניה מעיקרא ואתי לארוחי ביה, והילכתא כוותיהו דדרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דר' יוחנן הלכה כיש אומרים: **ושורין שנוקבין בנקב ישן לכתחילה.** ואמר רב יהודה משמיה דשמואל אינו מותר לפתוח נקב ישן אלא במקום העשוי לשמר, פי' להוציא היין מן השמרים. אבל לחזק אסור, פי' היה נקב בחבית וסתמו שלא יהא שותת. וחלקו רב חסדא ורבה, והילכתא כרבה דתניא מסייעתו. ואילו דברי רבה, רבה אמר למטה מן היין נמי הבי לשמר ומותר לפותחו, והיכי דמי לחזק כגון שניקבה למטה מן השמרים דמוכחא מלתא שאין אדם עושה נקב בקרקעיתה של חבית להוציא יין ולא לשמר עשאו מפני כשפמנה החבית הופכה על פיה, וזה הנקב כיון שסתמו נעשה סיתום זה כגופה של חבית וכבול מלהיות נקב בו, וחשוב כפתח בית הנסתם בפרירע פצימין שנסתלק מכנו דין פתח לגמרי. **גובתא,** שהיא שפופרת של קנה אל עצים שנותנין [אותם] בנקב החבית או ביד הנוד של יין להיות מושכין ממנו יין מן החבית או מן הנוד, רב אסר ושמואל שרי. ואוקימנא חלוקתן בשפופרת חתוכה ואינה מתוקנת להכניסה לנקב, אבל לחתוך דברי הכל אסור. ואם היא חתוכה ומתוקנת, דברי הכל מותר להחזירה בנקב החבית או בנוד למשוך ממנה יין. **והעמדנו עוד חלוקת רב ושמואל כתנאי, דתניא אין חותכין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, נפלה מחזירין בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ור' יאשיה מיקל.** ודייקינן עלה ר' יאשיה אהייא מיקל, אלימא ארישא שאמר

דאסא, פי' עלה הדס שנותנין על הנקב של חבית להיות מקלח בו יין ולא יהיה שותת בדפני החבית. לדברי הכל אסור ליטול עלה של הדס בשבת ולשומו בנקב של חבית כמרזב, ואפילו רב אשי לא התיר אלא שאם היה (הנקב) [בנקב] מושך ממנו, אבל לתתו לכתחילה אוסר. **בי סדיא רב אסר ושמואל שרי.** אין זה מקומו אלא בשביל שהזכיר השמועות שחלקו בהן רב אסר ושמואל שרי, נסבה בגררא, ופשוטה היא. כסת זו שחלקו בה [היא] כסת בינונית לא דקה ולא קשה, ומסקינן בה אפילו זו מותר לטלטלה. **נותנין תבשיל בתוך הבור בשביל שיהא שמור.** פי' בור זה אין בו מים ונותן התבשיל בקרקעיתו, מהו דתימא ליגזור דלמא אתי לאשווי גומות קמ"ל דלא גזרינן. **ואת המים היפים ברעים,** פשיטא. ואת הצונן בחמין פשיטא, מהו דתימא לגזור דילמא אתי (לאשווי גומות) [לאטמוני] ברמץ קמ"ל דלא גזרינן. **מתני' מי שנשרו כליו בדרך כו'.** אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, אינו והא תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם, ואוקימנא ליה דרב כתנאי. **אמר רב הונא**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אהמנער טליתו בשבת חייב חטאת ולא אמרן אלא בחדתי אבל בעתיקי לית לן בה ולא אמרן אלא באוכמי אבל בחיורי וסומקי לית לן בה והוא דקפיד עלייהו עולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקא מנפצי גלימייהו אמר קמחללין רבנן שבתא אמר להו רב יהודה נפוצי ליה באפיה אנן לא קפדינן מידי אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף א"ל הב לי כומתאי [חזא דאיכא] טלא עליה הוה קמחסם למיתבה ליה א"ל נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי א)אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן בהיוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת תנ"ה סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת חייבין חטאת ולא סוחרי כסות בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של מוכרין לצאת כך וחנוני גהיוצא במעות הצרורין לו בסדינו חייב חטאת ולא חנוני בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכו של חנוני לצאת כך ב)והרטנין ג)יוצאין בסודרין [א] שעל כתיפן ולא רטנין בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של רטנין לצאת בכך א"ר יהודה מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת אלא שנימא כרוכה לו באצבעו וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו דאפילו אין נימא כרוכה לו באצבעו דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא הלכה אע"פ שאין נימא כרוכה לו באצבעותיו עולא איקלע לבי אסי בר היני בעו מיניה מהו לעשות מרזב בשבת אמר להו הכי אמר רבי אלעי אסור לעשות מרזב בשבת מאי מרזב אמר ר' זירא כיסי בבלייתא ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא א"ל הכי מאי א"ל אסור והכי מאי א"ל אסור אמר רב פפא ד)הנקוט האי כללא בידך כל אדעתא דלכנופי [ב] אסור כל דלהתנאות שרי כי הא דרב שישא בריה דרב אידי מתנאה בסדינו הוה כי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והיו שני צידי טליתו מונחין על כתיפו אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של רבי מאיר בזו לא חייב ר' מאיר חטאת אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זירוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: **מתני'** הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין ה) אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין ו)לקורדימא ז)ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל ח)רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: **גמ'** קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין ט)יהרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף

רש"י

המנער טליתו. מן העפר: **חייב חטאת.** דזהו ליבונה: **אלא באוכמי.** שהאבק מקלקל מראיתה וקפיד עליה: **והוא דקפיד עלייהו.** ללובשן עד שינערם: **קמחללי** (א) **שבתא.** וגלימי אוכמי הוו: **לא קפדינן.** לא איכפת לן אם יש עליה אבק הלכך לאו ליבון הוא: **כומתאי.** כובעי: **הוה קא מחסם.** לשון לא תחסום (דברים כה): **למיתבא ליה.** שצריך לנער הטל מעליה: **בטלית מקופלת.** לאחר שנתנה על ראשו הגביה שיפוליה על כתפיו: **חייב חטאת.** שאין זה דרך מלבוש: **והרטנין.** על שם מקום: **נימא כרוכה על אצבעו.** שלא יפול מכתפיו: בר היני: **מרזב.** מפרש לקמיה: **כיסי בבלייתא.** שמסלקין בגדיהם מן הארץ כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה פרונצי"ש ומחזיקין אותן [ג] ע"י חוטין והיינו כמין כיס וכמו מרזב: **אסור.** משום תקוני מנא: **הכי מאי.** קולט חלוקו י) (בפניו) בענין אחד ושואלו כגון זה מרזב או לא וחוזר וקולטו בענין אחר ושואלו: **לכנופי.** שיהא מתוקן תמיד להעמיד קיפולו לעולם: **להתנאות.** לפי שעה: **מתנאה בסדינו.** אחר שנתעטף היה מתקנו על גופו ומיישבו. ובחול קאמר כלומר אלמא דאורחיה בהכי וה"ה לשבת: **שני לידי טליתו.** שבימינו ובשמאלו לגד הקרקע: **בן זירוז: בזו לא חייב ר"מ חטאת.** בתמיה. דאין זה דרך מלבוש אלא דרך משוי: **דקדק ר"מ ע"כ.** בתמיה לחייב חטאת בדבר הדומה להיות מותר כזה שאינה מקופלת ואחוריה נופלין למטה מכתפיו אלא שצידיה היו מונחין על כתפו: **שלשל.** הורידה למטה שקבל דבריו: **נשאל איתמר.** לא אירע מעשה זה לרבי אלא שאלו לפניו מהו לצאת בו ובקש להתיר עד שאמרו לפניו משום רבי מאיר חייב חטאת דאיהו סבר הואיל ואינה מקופלת שהרי אחוריה היו נופלין למטה מן כתפיו אלא שצידיה היו מונחים על כתפיו הוה סבר דרך מלבוש הוא: **מתני' מי מערה.** מי מקוה מקורה (ב) שהוא חם ואין הומו יוצא. ודוקא חמין נקט ומש"ה קתני הרוחץ דיעבד: **ונסתפג.** וקינח: **אפי' בעשר אלונטיות.** סדינין שמקנחין בהן וסיפג בהן זה אחר זה. ורבותא היא דלא נפישי מיא בכל חד אפ"ה לא יביאם בידו בתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שמא ישכח ויסחט בבואו: **אבל עשרה בני אדם.** הואיל ומרובין הן מדכרי אהדדי: **מסתפגין באלונטית אחת.** והיינו נמי רבותא דחדא אלונטית לעשרה (ג) נפישא ביה מיא אפילו הכי מביאין אותה בידים: **פניהם ידיהם ורגליהם.** אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופם: **סכין.** שמן בשבת: **וממשמשין.** ביד על כל הגוף להנאה: **אבל לא מתעמלין.** לשפשף בכח: **ולא מתגררין גר'.** גרטי"ר במגררת שקורין אשטריי"א דהוי עובדא דחול: **לקורדימא.** שם הנהר. ובגמ' [ע"ב] מפרש טעמא: **אפיקטויזין.** להקיא. לשון ידיך עלבוני (איוב י) שמתקנים ומיישבים עצמותיו וחוליות שדרתו כמדת גלמו וכגמרא [ע"ב] אמר טעמא: **ואין מחזירין את השבר.** עצם שנשבר. על רפואה אסורה משום שחיקת סממנין. **נפרקה.** אלוייש"ר בלע"ז שיצא העצם ממקום מפרק שלו: **לא יטרפם.** לשון ביליס טרופות בקערה (חולין דף סד.):

תוספות

המנער טליתו. פי' ר"ח מן הטל שעליו דהיינו כיבוס וליבון חייב חטאת וכן משמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף אבל בניעור מן העפר כדפירש בקונטרס אין נראה שיהא שייך ליבון[א]: **היוצא** בטלית מקופלת. איידי דאיירינן במי שנשרו כליו בדרך שאז דרך הוא לקפל טליתו נקטיה הכא: **הרטנין.** רטנין כמו הרהטונין[ב] י) (הערוך פי' הרלים): **מהו לעשות מרזב.** נראה לרבי דלענין איסור הוצאה איירי[ג] כמו טלית של ד' כנפות ולוקח שני צידי רוחב טליתו של צד ימינו ונותן על כתף השמאלית ואינו פושטו על כתף אלא מקופל ומונח על כתפו והיינו דקאמר מאי מרזב כיסי בבלייתא שקורין פרונלדר"ה דכשהוא מונח כמו שפירשתי יש בו כיסים מרודים וכל כיסא וכיסא נראה כמין מרזב ומיבעיא ליה אי איכא איסור הוצאה בכך כיון שאינה דרך מלבוש והיינו דקאמר כל אדעתא לכנופי אסור דהיינו כמו שפירשתי ששני צידי הימין מקובלים ומונחים על כתף השמאלית שיכול לילך במהרה ולא יכביד עליו טליתו[ד] אדעתא דלהתנאות שפיר דמי והיינו כשאין צידי טליתו מקובלין אלא צד אחד מונחת על כתפו אבל נוארו וצד האחר נופל על שכמו עד הזרוע ואין בו שום ט) כיסוי[ה] והיינו שלשל רבי טליתו דסמוך שלשל אותו[ו] כמו שפירשתי כעין להתנאות והיינו דרך מלבוש וכן פירש בערוך ערך מרזב אסור לעשות מרזב בשבת פירוש כשיעטוף אדם טליתו ויקפיל שני קצותיו כעין דרך קיפול ויניחנה על שכמו השמאלית ויחזור ויקפל שאר הטלית שבצד הימין ויניחנה בכתפו רק מה שפירש שקורין מרזב מה שטליתו מושפלת מהנה ומהנה וחלל כנגד השדרה דנראה כמין מרזב אינו נראה לרבי דא"כ מאי קאמר בתר הכי מאי מרזב כיסי בבלייתא הלא אינו עשוי כעין כיסא. מ"ר: **אף** מי מערה חמין. (ד) שהוחמו באור[ז] דאי בחמי טבריא שרי לכתחילה כדאמר בפרק כירה (ד' מ. ושם) והניחו להן חמי טבריא ובפרק שמונה שרצים (ד' קט. ושם:) מ): **דיעבד**[ח] אין. אמי מערה ט)קאי ולא תנא במתני' חמי טבריא אלא למידק אף מי מערה חמין[י] ו): דתניא

מסורת הש"ס

א) לעיל נח., ב) [תוספתא פ"ו], ג) ס"א היוצאין וכן גי' ר"ח, ד) [יומא כ. מגילה כב:], ה) ס"א בבני מעיים, ו) נ"א לפלומא, ז) לעיל קכג., ח) ס"א טובל, ט) [עי' תוס' חולין ג. סד"ה המניח ועי' תוס' סוטה ב. ד"ה המקנא דיעבד], י) [רש"ל מח"ז], כ) [בערך רטן וסיים שם הרלים יוצאין בסודר שעל כתפיהן מקובץ ולא משולשל בשביל שלא יעכבו לרוץ], ל) [נ"ל כיסי. מגור דבש.], מ) עי' רש"א ורש"ל, נ) [ועי' תוספות לעיל קט. ד"ה רוחצין ותוס' חולין טו: ד"ה אלא לורך],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קמחללי רבנן שבתא: (ב) ד"ה מי מערה וכו' מקורה שהוחם ואין חומו: (ג) ד"ה מסתפגין וכו' אלונטית לעשר בני אדם נפישא: (ד) תוס' ד"ה אף מי מערה חמין בחמין שהוחמו וכו' ובפ' ח' שרצים והא דקאמר דיעבד אין אמי והד"א:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חייב חטאת. דזהו ליבונה. עיין לעיל דף קמא ע"א רש"י ד"ה מבפנים וצ"ע:

הגהות הגר"א

[א] גמ' יוצאין בסודרין שעל כתפן. נ"ב פי' אפילו מקופל. וז"ש רטנין ר"ל הרלים. ערוך ורמב"ס: [ב] שם כל אדעתא דלכנופי. נ"ב פי' הרמב"ס שלא יקרעו או שלא יתלכלכו: [ג] רש"י ד"ה כסי בבלייתא ומחזיקין אותן. נ"ב אבל הרמב"ס כתב אפילו בידו או על כתפו:

רבינו חננאל

המנער טליתו בשבת חייב חטאת. פי' המנער כדכתיב התנערי מעפר, וכדגרסינן התם ומנערה אחת לשלשים [יום]. אם יש אבק בבגד חדש שחור [נ"א: ושחור] ומקפיד עליו, או אם יש עליו דבר טינוף, אוסר רב הונא לנפצו. אבל אם הוא [נ"א: היה] בגד ישן או לבן או אדום ולא קפיד עלייהו שרי, וכן הלכה. וזה שראה עולא לרבנן דהוו נפצי גלימייהו ואמר הני מחללי שבתא, רבנן דפומבדיתא במלבושין דלא קפדי עלייהו הוו נפצי. כומתא הוא כמין כובע של ראש במקום סודר, כדאמרינן בפרק השולח גט לאשתו האי אמתא דהוה שכיב מרה, אתת בכת קמיה ואמרה ליה עד אימת תיתעבד ותיזיל ההיא אמתא, שקל כומתיה ושדא בה, אמר ליה קני הא וקני נפשיך, כלומר קני נפשיך בחליפין. וי"א כומתא הוא כגון (כאן) דומה לגביע, והוה באותו הכומתא טינוף. והוה אביי מהסם, כלומר מתיירא כדאמרינן התם חזייה דהוה קא מהסם [נ"א: מיחסם]. א"ל רב

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שב סעיף א:
מא ב מיי' פי"ט שם הל' יט סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שא סעיף כט:
מב ג שם סעיף לב לג:
מג ד מיי' שם טור שו"ע שם סעיף לד:
מד ה שם סעיף לא:
מה ו מיי' פכ"ב שם הלכה כ טור שו"ע או"ח סימן שכו סעיף א:

לעזי רש"י

פרונצי"ש. קפלים.
גרטי"ר. לגרד.
אישטרייל"א קרצפת, מגרדת.
אלויישי"ר [אישלוישייד"א]. שמוטה.

מוסף רש"י

אפיקטויזין. להקיא, שותה משקים ומקיא, ולא לרפואה אלא להריק את מעיו שיכול לאכול ולשתות היום הרבה, ואע"ג דלא גזור בה משום שחיקת סממנין, דהא לאו לרפואה היא, אסור משום דמתקן גברא (לעיל קכג:).

מוסף תוספות

א. בלי מים או משקה. ריטב"א. ב. רצים. תוס' הרא"ש. מלשון ריהטא. מאירי. ג. ולא בתיקון כלי. מאירי. ד. שזה דרך משוי. ריטב"א. ה. בתוס' הרא"ש הגי': 'ואין בו קמטים'. ו. צד האחד על זרועו. תוס' הרא"ש. ז. מערב שבת. תוס' רי"ד. שכן היה דרכם להחם חמין מער"ש ונותנים אותם במערה דמטללי לה להחזיק חומן. ריטב"א. ח. והאי דקאמר. תוס' הרא"ש. ועי' מהרש"א והגהות הב"ח שהוא המשך לדיבור הקודם. ט. אבל במי טבריה אפילו לכתחילה שרי. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחצין. י. דומיא דמי טבריא וטעמא משום דמי טבריא מגולין אבל מערה מכוסה היא וכו' וחיישינן שמא יזיע, ומש"ה לכתחילה לא. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחצין.

רבינו חננאל (המשך)

קצוותיה כמין כרך קיפול ויניחה על כתפו השמאלית, ויחזור ויקפל שאר הטלית המשולשל בצידו הימין ויניחה בכתפו בימין, נמצאת טליתו מקופלת מהנה ומהנה ומופשלת על כתפיו וחלל כנגד השדרה ונראה כמין מרזב. וכענין זה היה קשר כישי [כמון] בבלייתא שהיו קושרין ב' כריכות, וקורין אותה כישא וכיסכוסי מאניא). וי"א זולתי פירוש זה, אבל חובה עלינו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו [נ"א: שקיבלנו מהם]. וכדרב פפא שהוא בתראה עבדינן דאמר כללא [דמילתא] כל אדעתא לכנופי אסור, כל להתנאות שפיר דמי, וכדרב שישא בריה דרב אידי שהיה מתנאה בסדינין. כי אתא רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והיו ב' צידי טליתו מונחין לו על כתיפו ושאר הטלית כרוכה ומופשלת לו לאחוריו. אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של ר"מ, בזו לא חייב ר"מ חטאת.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דתניא א"ר כשהיינו למדין תורה בו'. מקשמע[א] יחידי היה שלא היה אלא אחד מתלמידיו עמו כשהיה רוחץ כדמגיה במקום שנהגו (פסחים דף נא.) שלא ירחוץ תלמיד עם רבו ואם היה רבו צריך לו מותר ומקשמע ר"ש לא היה צריך אלא לאחד כשהיה רוחץ וכשהיו שניים ביחס היה התלמיד נוטל אלונטיות בפני עצמה שר"ש לא היה נוטל עמו דהא ס"ל שיחיד מותר להניחה ולא מייתינן לסתיה והא דקאמר היינו ר"ל כל אחד ואחד בפני עצמו כשהיה מגיע יומו לשמש רבו ולעיל בפ' כירה (דף מ:) גרסינן מעשה בתלמיד של ר' מאיר שנכנס אחריו לבית המרחץ ויש ספרים דגרסי תלמידיו ואינו ובכל הספרים גרסי לקמן בפרק שואל (דף קנא:) תלמידו. מ"ר:

צריך לקשר שני ראשיה למטה. בגיגין בפ' המזקין (דף נט.) מפרש דסכיתא הוא בגד דק דלמרינן [ב] סוכני ומומר כי אמגוזא ופלגא דלמגוזא ומשום הכי צריך לקשר שני ראשיה למטה שלא יפריחנו מעליו הרוח ואתי לאתויי אז משום דנראה כעין משוי לפי שהוא דק מאד ואינו נראה מלבוש אלא כ נראה קשור: [ג]**אין מעצבין את הקטן.** פירשו [גרש כל הכלים] (דף קכ"ג. ד"ה אמוכי):

הדרן עלך חבית

גמ' דלהשתטף. שופכן על גופו דלאו דרך רחיצה היא שרי לכתחילה אפי' בחמין. **פיפא.** אבל עשרה בני אדם כו': **ומניחה בחלון.** הסמוכה לכותל המרחץ: **לאוליירין.** בלגיס: **על אותו דבר.** סתיכה **הא רבי והא ר"ש כו'.** הרי כל אלו אמתירין: **מחלר לגב כו'.** ר"ש לטעמייה דאמר בעירובין (דף עד.) אחד גגות אחד תלירות ואי קרפיפות כולן רשות אחת הן לבטל מזה לזה ואפילו של בעלים הרבה: **עד שהיינו מגיעין כו'.** ומקשמע לא היו מניחין אותה על המעין במקום הפקר: **בכן הניגאי מאני לה.** דבריי בן תכיגאי מסייס בה ולאו אתמא: **האוליירין.** בלגין: **מצייתין בלרי נשים.** שדיינים שהנשים מסתפגין בהם מותר להניחן דרך מלבוש לצית המרחץ: **סכיתא.** סודר גדול [א] שמלוי לו בין כתפיו ולאשו עטוף בו: **צריך לקשור שני ראשיה.** זה בזה שלא תפול מראשו: **כי מעצריהו מאני לבני הילא.** כשתציאו בגדי העובדי כוכבים בני המיל המוטלים עליכם לשמשן ואתם מביאים להם בשבת דרך רשות הרבים: **שרגינו בהו למעוד מכפפיים.** שלא יהיו שוליהם מוכתים בכתפיכם אלא משוכים למטה שיהא נראה לבוש: **סך ואח"כ ממשמש.** [דקסבר] בחול ממשמש ואחר כך סך: **דיומסיפא.** שם הר שמימיו מלוחים: **שמעמלא.** מחממת: **ומרפא.** שהטיט מלוח: **כל ימיה.** ימי רפואתה: **להאי גיסא כו'.** מתחלת הימים או בסוף: **שקייני.** משקין לרפואה: **מדבאת לעלרת.** אלמא עלרת בסוף: **חמרא דפרוגיתא.** שם מדינה שיינה משובח: **קפחו עשרה השבטים.** שהיו בעלי הגלה ועסוקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ויצאו לתרבות רעה: **להסס.** לפרוגיתא ודיומסיתא: **לימשיך בפרייסו.** אחר היין והרחילה: **לאיעקר תלמודיה.** עקר תלמודו ושכחו: **החיש היה לכם: הוי גולה למקום פורה.** אם ת"ח אתה אל תשב אלא במקום ת"ח חבריך ואל תאמר תלמידים הם ינאוהו אלי ודי לי בכך למה אהיה גולה: **שהבריך יקיימוה ביידך.** שתהא רגיל אצלם וכשתשנה תסכת אחת והם אחת תשמענה ותהא סדורה בפיך ואל תשתכח הימנה: **ואל בינתך אל תשען.** לומר חכם גדול אני וחזכרן וכשאחזור פרק זה או מסכת זו לא אשתכח חברתה ממני: **מגרגרא.** אשטרי"ל ולאם מגרר בה: **מגרגרא דכספא.** לשבת: **משום פיקא.** טיט של אותו נהר מחליק ונבגדי האדם ניטוריין במים כשהוא נופל ואתי לידי סחיטה: **אלא נסס.** דדמי לרפואה וגזילה [ב] משום שאיקה סמנין: **אבל ביד.** להכניס יד לתוך גרונו עד שיקיא מותר: **מפני הפסד אוכלין.** שבמעיו ומתוך כך הוא רעב וחוזר ואוכל: **לפופי.** אומאלוטי"ל כמו שעוטי' לקטן שיתיישבו אבריו ולא יתעקש: **בחומרי שדרה.** חוליות של שדרה שנתפרקה אחת מהן. ולאחר זמן קמיירי דאי ביום לידה (ג) אמרי' (לעיל דף קכט:) כל האמור בפ' מוכתה דיחזקאל עוסקין לחיה בשבת:

הלכה

גמ' אבר החדש היה לבם. עי' דבר נחמד בקבלים בלקוטים שבסוף הספר: **רש"י ד"ה אלא** וכו' משום שחיקת סמנין. ע"ל דף קכג ע"ב בר"ש ד"ה אפיקטיוחין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה קומיתא סודר גדול. ע"כ אבל הרמב"ם פ' קטן שלון מבסה לאלו וזיכו:

לעין רש"י

אשטריי"ל [אישטרייל"א]. קרצפת, מגרדת. אונאמלוטי"א [אינאמיילולי"ר]. לעטוף.

רבינו חננאל

אסור ובצונן מותר. אע"ג דתנינן סתמא כר"ש ליתי הילכתא כוותיה, דהא בכירה נמי תנינן סתמא כוותיה, מעשה שעשו אנשי טבריה כו'. [ג]ואע"ג דאמר עולא הלכה כאנשי טבריא, הא אמר ליה רב נחמן חבריהון לסילוניהון אנשי טבריא, ואוקימנא כר"ש. ופסקינן בגמרי' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כרבי יהודה. דדקדק רב יוסף על רבה בר בר חנה וא"ל בפירוש שמיעא לך דהילכתא כר' יהודה או מכללא אמרתיה, א"ל בפירוש שמיעא ליה(ה), וכיון דפסק ר' יוחנן בפירוש הלכה כר' יהודה כוותיה עבדינן. ומסתפג אפילו בעשר אלונטיות ולא יביאם בידו ואע"פ שאין בהם מים מרובים, דכיון דחד הוא דלמא מינשי ועביד סחיטה. אבל אם היו בני אדם הרבה אפילו אם מסתפגין כולן באלונטית אחת והיא כשרויה במים, כיון דרבים ניהו מדכרי אהדדי ולא אתו לידי סחיטה, ומותר להביאה בידים בחצר או מן

מסורת הש"ס

ה) לעיל נט:, ב) עירובין פח. ע"ש, ג) [שהוציא לסתמטו ומתנין אותה לתחתיה. עיין ע"ש], ד) עירובין נא. [מסמת עכ.], ה) [לעיל מו. וש"נ], ו) [עי' פירש"י עירובין פב. ד"ה מחחת וברש"י פסחי' ה. ד"ה מחחת וברש"י ב"מ נט. עוד שם עז. ד"ה אוכלמא דמחתא], ז) מנהדרין קלא., ח) [פסחים מב:], ט) [לדר"נ פסי"ד, י) תוס' פ"ד משנה י"ד, כ) עירובין יג: ע"ש, ל) [תוס' פי"ז], מ) [לעיל סו: ע"ש], נ) [עמ"ש רש"י ברכות נד: וע"ע פרש"י פרמות מז. ד"ה בנדלמלק], ס) [וכיפעיה מה ג גרס ומיא דדומסקיתא וכן גרס רד"ק שם], ע) [בטיטין מי' סוכני ומומס], פ) [שיין לעיל במשנה].

תורה אור השלם

1 הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: שמות יב ב

הגהות הב"ח

(א) גמרא סמגמא אמר ר' אבין בר בר חסדא א"ר יוחנן צריך לקשר שני זוכי ואמאר ר' חייא: **(ב)** רש"י ד"ה מומוני וכו' כיוס לילה הא מתניתן. ג"ע סוף מ' מתנין ע"ש ברש"י שפי' לאפוסי הוא על ידי תגורות הפקיקיות:

גליון הש"ס

גמ' אמר החדש היה לבם. עי' דבר נחמד בקבלים בלקוטים שבסוף הספר: **רש"י ד"ה אלא** וכו' משום שחיקת סמנין. ע"ל דף קכג ע"ב בר"ש ד"ה אפיקטיוחין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה קומיתא סודר גדול. ע"כ אבל הרמב"ם פ' קטן שלון מבסה לאלו וזיכו:

מוסף רש"י

לא ישתטף אדם. בשבת, בין בחמין. ואפילו טומטו בחול (לעיל לח:). **מסתפג אדם באלונטית** פיי"ש ובשבת אם רוחץ בגיגן, ואין מוטשין אמת יסמוכו (מרדכי פח.). **על אותו דבר.** סחיטה (שם). **ומביאה בידו.** ואין מוטשין אמת יסכת ויסמוכו (שם). **היינו** מעלין שמן. לשון כו, ואלונטית. להסתפג בה (עירובין צא.) וי"ש לעשייה דאמר בעירובין (פנ.) אחד גגות ותלרות רשות אחת להן לבלים שבתחו כתוב (מנחות עב.). **הלכה כסתם משנה.** רבי הוא קדר המשנה וכבילאה דבריי חכם ויאמו בעייני שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרי עליהן כדי שלא יהו שייכי מפי יחיד ונלאין לחיות נשנו מפי המרובים ויעבו כמותן (ביצה ב.). **לבני מחוזא.** אמריה לרבא (עירובין סב.) עילו של רבא (פסחים כ: וב"מ עז.) עיי שהיה רבא דר בתוכה כך שמה (ב"מ נט.). **סכין וממשמשין בבני מעים.** של תולה בשבת ואין בכך משום רפואה, דסיכה אינתקא לשבת (שנהדרין קא.). מדיבחא ועד עצרתא. מפסח ועד עלרת (פסחים מב:). **הוי גולה למקום תורה.** למקום שהרב שם (אבות פ"ד מי"ד). **ואל תאמר שהיא תבא אחריך.** יפה לכאן ולאמוד לפניו (שם). **שתבריך יקיימוה בידיך.** אבל בפקפוק שיש לך יאמרו לך. ג"ש אשם תולין לשם תלמידים כני תורה שמתחברים עתה ישלו ויתנו עמך שם בהלכה ותביטה כלאמרינן מרב על הכתים וגו' (שם). **ואל בינתך אל תשען.** אל תאמר איני צריך ללמוד לבד אלא מעצמי יכול אני לילך לעומקה, ג"ש אלא תהא עצל לשאול בדבר כל מה שנלבך אלא סגו מוקך לשמוע הכל מפיו ואחר כך הכון בשמושנו כלאמרינן הם ואח"כ כתם (שם). **לפופי** יונקא. לנוכלו בכנפיים וקושרו בתמולה הקבה ומתישבין בקרקי אבריו שהן רכין ומשמעין בתנלי אלילה וקוניין אמגוליי"ל בלע"ז (לעיל מז:). **בגדתאה.** שם עיר בגדד, היא עיר החשובה שנבנבל משמהבה בכל (ברכות נד: ויבמות מז. בפי' ב) אי: דמן בגדת (כמובות יז) עיר שנבנבל ומה בגדת, בשפוק קדלי אל רב שריכ נגמן היא מלכת (שם ז.) אי: בעל תגדה (יבמות מז.).

מוסף תוספות

א. [קשה], היכי שמעינן מהכא דהבאת אלונטית שריא ביחיד, דהא הכא אחריני הוו בהדיה, וכדקתני 'והיינו מעלין', דאפילו רבנן לא אסרו אלא ביחיד כדמוכח מרישא דמתני', [וי"ל]. רעב"ל.

מו א ב מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יט עור שו"ע אר"ח סימן שלא סעיף מח:

מז ג ד מיי' פי"ט שם הלכה יט סמג לאוין סה טוש"ע שם סעיף לד:

מח ה ו מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה כח סמג שם טוש"ע אר"ח סימן שמ סעיף ג:

מט ז מיי' וסמג שם טוש"ע שם וסימן שמח סעיף מכ:

נ ח מיי' שם:

נא ט מיי' שם הלכה ל טוש"ע אר"ח סימן שמ סעיף ג:

נב י מיי' שם הלכה כט טוש"ע אר"ח סי' שלא סעיף מו הגה"ב:

נג כ ל מיי' שם הלכה לא סמג שם טוש"ע אר"ח סי' שכח סעיף לט:

נד מ מיי' וסמג שם עור שו"ע אר"ח סימן שלא סעיף י:

נה נ מיי' פכ"ג שם הלכה כו:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הלכה מחזירין אם השכר. סבירא ליה לשמואל מחזירין תגן: **אדא דיילא.** מנשטר"ל ממונה: **גריבי.** קח בגדו עד שיבא: **אפא.** רבה משכמיה לרב יהודה כו': **הא תנא דידן.** ממקומנו הוא ולא שמענו זאת מפיו עד הנה: **ולאו דידיה גרבייך.** בתמיה. שאילו לא בתא לא למדנו: **שיא ליה ידיה.** נשתנית ידו ממקומה. משולשיי"ר בלע"ז: **הכי מאי.** היה עושה בעניינים הרבה ושואל: **בחדא מחיפא מחיפנהו.** בארייגה אחת לארגתו[ז]: **היכא דאיתמר.** דמתניתין לאו דוקא תנן איתמר:

הדרן עלך חבית

שואל. שנא יאמר הלויי. מפרש בגמרא: **שחל להיות בשבת.** ולא נזכר מע"ש לקנות: **נאחר יו"ט.** ליום שלישי: **גמ' הלויי.** משמע לזמן מרובה וקיי"ל במסכת מכות (דף ג:) סתם הלוחה ל' יום ואתי מלוה זה לכתוב על פנקסו כך וכך הלויתי כדי שלא ישכח: **א"ל וכיון דבחול נמי זימנין דבעי למימר הלויי ואמר השאילני ולא קפיד עליה.** והוא הלוחה: **בשבת נמי.** כי אמר השאילני סבר דהלוחה היא ואתי למכתב ומתי היכר איכא: **ה"ג א"ל בשבת כיון דהשאילני שרו ליה רבנן הלויי לא שרו ליה מינלרא מילתא ולא אתי למכתב: אמרו רבנן.** במסכת בילה[ט]: **כל כמה דאפשר לשנויי משנין.** דאמרינן[ו] המביא כלי יין לא יביאם בסל ובקופה כו': בנכתמת

מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב: **גמ'** א"ל רבא בר רב חנן לאביי מאי שנא השאילני ומאי שנא הלויי אמר ליה השאילני לא אתי למיכתב הלויי אתי למיכתב והא כיון דבחול זימנין דבעי למימר ליה הלויי וא"ל השאילני ולא קפיד עיליוה ואתי למיכתב בשבת נמי אתי למיכתב א"ל [ז] (בחול דלא שנא כי א"ל הלויי ל"ש כי א"ל השאילני לא קפדינן עיליוה אתי למיכתב) בשבת כיון דהשאילני הוא דשרו ליה רבנן הלויי לא שרו ליה מינברא מילתא ולא אתי למיכתב [ח] א"ל רבא בר רב חנן לאביי מכדי אמרו רבנן [ה] כל מילי דיום טוב כמה דאפשר לשנויי משנינן הני נשי דמליין חצבייהו מיא מ"ט לא משנין [י] משום דלא אפשר היכי לעבדי דמליין בחצבא רבא לימלו בחצבא זוטא הא קא מפשו בהילוכא דמליין בחצבא זוטא לימלו בחצבא רבא קא מפשו במשוי

ניפרום

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני.

פירש רש"י טעמא משום דסתם הלוחה ל' יום ולפי שהוא זמן מרובה יותר משאלה אתי למיכתב ובקשה לר"מ דסתם [א] שאלה [ב] ל' יום כדאמר במנחות בהתכלת (דף מד.)[ג] טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית ואמרינן נמי התם הדר באכסני' בא"י והשוכר בית בחו"ל כל ל' יום פטור מן המזוזה מכאן ואילך חייב במזוזה אלמא דסתם שאלה ל' יום איתא ולהכי פטורה כל ל' יום דאמר שאולה היא אבל מכאן ואילך גרלה כמו שלו ומיהו יכול לומר לרש"י[ב] לא משום דאי מתבע ליה לדיא בתוך ל' יום שאין צריך להחזיר דודאי היה חייב להחזיר (ג) דעבידי אינשי דמשאלי פחות משלשים יום[ג] אבל טפי לא משאלי הלכך עד ל' יום[ד] אמרי אינשי שאולה היא[ה] וי"י פירש לנו דהיינו טעמא בשאלה לפי שהיא מוחזת בעין[ו] לא אתי למיכתב אבל לשון הלואה אינו מוחז בעין[ז] ואתי למיכתב ואע"ג דכי שאיל מיניה כדי יין וכדי שמן לא הדרי בעין מ"מ מתוך שמזכיר לו לשון שאלה זכור[ח] הוא ולא אתי למיכתב.[ט] מ"ר וכן פירש ה"ל פורת:

אתקין רבא במחוזא דדרו בדוחקא בו'. ברוב ספרים אינו כתוב כאן ולא בפירוש רש"י ובריש המביא כלי יין (בילה דף ל. ושם) נראה שהוא מקומו וזה לשון פירוש הקונטרס בבילה דדרו בדוחקא משום שאדם יחיד נושא בחול על כתיפו בטורח אם בא לאתאו לעורך יום טוב ביו"ט כגון חבית או שק מלא פירות יאמרו ביו"ט בדיגלא עתר שקורין פורק"א כדרך נושאי מלא למכור מפני שצריך לשנות וכשמשנה יאנה להקל משאו ולא להרבות טורח ביו"ט ועתר זה נוח לשאת בו משא כבד וכשנושא בו חבית הנישאת בכתף יאנה להקל דדרו בדיגלא משוי חבית גדולה שרגילה לשאת בדיגלא לידרו בארגלא יאהו ביו"ט בב' בני אדם במוט על כתפיה דהיינו נמי שיוי להקל דדרו בארגלא במוט על כתפיה לידרו ביו"ט אותו משוי בארבא במוט

בידים משוס שיוי ואפילו אינו להקל מ"מ שיוי הוא ואינו מרבה טורח בשיוי דדרו בארבא ניפרום פורדא קל הוא ואינו מבביד ושיוי בעלמא הוא והלכנע עד כאן לשונו ומשמע מתוך פירושו דכל אלה משוי אחד להם בשוה ואין זה נושא יותר אלא שנושא משאו בענין אחר ממה שהיה רגיל וזה דחקו שאם נפרש שכל אלו ממעטים משאם מאשר היו רגילים לשאת קשיא הא דאמר בסמוך (ז) מפשי בהילוכא משמע מפירושא דאגרא נושאים שני בני אדם שפיר במוט בשנים וש בו משוי שני בני אדם שנושאים כל מה שרגילין לשאת בדיגלא ודיגלא היא משוי שני בני אדם כדמשמע בגבא מציעא בס"פ השוכר את הפועלים (דף פב.) וקשיא לר' דהתם משמע נמי דאגרא אין בו משוי לשני בני אדם דאמר התם דדרו בארגלא ואיתבר משלם פגגא מ"ט נפיש לחד חוטר לתרי ודמי לפשיעה ודמי לאונס בדיגלא משלם כולה' משמע דלא הוי זוטר לתרי ונראה דאגרא לשון אדם אינו נראה עובדא דמול כמו דיגלא ומשום הכי דדרו בדיגלא לידרו בארגלא ואע"פ שמפיש בהילוכא יכול לשנות כיון שאינו נראה כל כך עובדא דמול והשתא אתי שפיר דדרו בארגלא לידרו בחכפא אע"פ שבוודאי מרבה במשאו הוא בנושא בידים המוט מכשנושאו על כתיפו מ"מ כיון שאינו נראה עובדא דמול כמו אגרא יכול לעשות כעין שמלינו גבי בהמה מסוכנת דתנן בבילה (דף כה.) שחטה בשדה לא יביאנה במוט אלא מביאה בידו אבריה אבריה ותנן נמי (דף כט: ושם) בהמביא כדי יין לא יביאם בסל ובקופה אלא מביא הוא על כתפיו או לפניו אלמא הני אע"ג דמפשי בהילוכא[יא] כיון שאינו עושה כל כך כדרך שעושה בחול[יב] יש לו לשנות[יג] והכיא דבסמוך דמליין בחצבא זוטא ודמליין בחצבא רבא תרווייהו עובדא דמול ובענין שנושאים זה נושאים זה הלכך אין לו לשנות לא להקל ולא להכביד כדפי' טעמא ובהיא דלעיל ברים מפנין (דף קכז.) לא שייכא עובדא דמול שאינו מטלטל אלא בבית מזוזא לזוית.[יד] מ"ר. ובהיא דשמעה בשדה פירש ברים מפנין (ג"ז שם) בע"א וכמו שפירש כאן עיקר ועוד קשה לי לפי' הקונטרס דדרו בחכפא אמאי ניפרום פורדא עליה הוה ליה למימר לידרו בארגלא כיון שאינו משנה להכביד יותר מחכפא כמו שמשמע נמי מתוך פירושו ולפירוש רבי אתי שפיר:

ניפרום

עין משפט נר מצוה

נו א טוש"ע או"ח סימן שמח סעיף מז:
נו ב שם סעיף ל:
א ג ד מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין קה טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף יח:
ב ה מיי' פ"ה מהלכות ר"ש הלכה ג ג סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סימן תקי סעיף ח:
ג ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף י וסימן שכג סעיף ה:

לעזי רש"י

מנשטר"ל [מנישטרי"ל]. פקיד, שוטר.
אשולשיי"ר [אישלרישיי"ר]. לנקרב.

מוסף רש"י

איתפח. נתרפא (ב"מ 19. סנהדרין קב:). **בחדא מתתא מחיתנהו.** וכו' בארייגה אחת אתרגתם לסלם, לשון טוכד מתי (שמות לט) כמ תרגום של מעשה אורג) דמיקון דבר קרו לי אינשי אריגה, שמקלר אתת דברין (חולין נח: וכעי"ז פסחים מב.).
הדרן עלך חבית

מוסף תוספות

א. נמי. תוס' הרא"ש. ב. דסתם הלוואה ל' יום ואי תבע לי' תוך ל' יום לא פרע לי' אבל שאלה. תוס' הרא"ש. ג. דהדדא בעינא. תוס' רי"ל. [ז]למה ליה לעכובי ביה עד ל' יום. ריטב"ש. ד. כשאינו מטיל בה ציצית לא אתי לידי חשדא דמימר. רשב"ש. ה. הא לבתר מכאן אתי לידי חשדא ולעולם המשאיל סתם אין לו זמן. רשב"ש. ו. [והוא] רואה אותה, לא חייש לשכחה. רשב"ש. ז. (ד)חייש לשכחה. רשב"ש. ח. דהו"ל למימר 'הלוניי'. מי' הר"ן. ט. אבל לעולם כשם שסתם הלוואה ל' יום כך סתם שאלה ל' יום. מי' הר"ן. י. דפשיעה לגמרי היא. תוס' הרא"ש. יא. משום טרחא יתירא לא קפדינא. תוס' בילה כט: ד"ה המביא. יב. עדיף טפי לאפושי בהלוכא. תוס' בילה כט: ד"ה המביא. יג. כי היכי דלא לתחוי דעביד כעובדי דחול. תוס' בילה כט: ד"ה המביא. יד. ולכך קאמר למעוטי בהלוכא עדיף טפי משום טרחא יתירא. תוס' בילה כט: ד"ה המביא.

מסורת הש"ס

ז) [נרכות כד. וש"נ], ב) רש"ל מ"ז, ג) [לעיל קכח: וש"נ] ביצה ל. ע"ש, ד) [עי' פרש"י חולין נח:], ה) [דף ל.], ו) [ביצה כט:], ז) [ועי' תוספות שם ד"ה עליה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא יעלה בלונו (אבל רוקן) תא"מ וע"ב ס"א אבל טובל: (ב) תוס' ד"ה שואל וכו' דסתם שאלה נמי ל' יום: (ג) בא"ד היה מייב להחזיר אלא דעבידי: (ד) ד"ה אתקין וכו' דאמר כסמוך הא קא מפשי בהילוכא:

גליון הש"ס

מתני' שואל אדם מחבירו. עי' בירושלמי פ"ח דשביעית על מ"ד הוצא בר"ש שם:

רבינו חננאל

הלכה מחזירין את השבר. רבה בר בר חנא לא על לפירקיה דרב יהודה, שדריה לאדא דייאלא א"ל זיל גרר ביה, אזל גרביה. פירוש (א)משכיחה והביאהו מלשון פרץ נחל מעם גר, כלומר הכריחהו, כדגרסינן בפרק בנות כותים נידות מעריסתן שילא בר אבינא עבד עובדא כרב, כי קא ניחא נפשיה דרב א"ל לרב אמי זיל צנייניה ואי לא צאית (גרדיה) (גרדיה), הוא סבר גרדיה א"ל, ופי' הכהו וכו'. מי שנפרקה ידו או רגלו, פי' שף מבוכניה, לא יטרפם בצונן אבל רוחץ בדרכו ואם נתרפא נתרפא.
ורב אוא דשנייא ליה ידיה והיה אומר לרב יוסף ומראה בידו אם יעשה בידו כך או כך מותר או אסור, עד שהיה מראה לו כדי שיראהו מה שהתירו חכמים חזרה ידו, למקומה ונתרפא.

הדרן עלך חבית

פרק עשרים ושלש

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני כו'. ואוקימנא דחיישינן שמא יכתוב. (ב) וכיון שאם יאמר לו הלויני גוערין בו ואומרין לו אסור לומר כן ביום שבת, לשון הלואה מינברא מילתא ולא אתי למכתב. וכיון שהוזכיר א"ל רבא בר רב חנן לאביי נסיב להא דא"ל

ב) עיין בענין השלם ערך גרב ל'.
ג) אינו מוכן לכאורה ואולי דסיה לו גיר' הספרים בגמרא המוקבל בתלי לנגב וכוכ"ל בתי' הרשב"א כאן ומפרש רבינו דסתלוק הוא דבשבת כיון שאם אומר הלוני קפדינן עלויה יש לו הימלא ולא אתי למכתב מלגון שאלה וכו' ודו"ק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות